

Arbeidsoppgave nr. 8

FLYTTING AV FLOKKEN TIL SOMMERBEITENE (april 2008)

Mål:

- *Lærlingen skal kunne delta i flytting av reinen mellom de ulike årstidsbeitene, jfr læreplanens pkt. 2.5, mål 3*
- *Lærlingen skal kunne orientere seg i terrenget under ulike forhold, jfr: læreplanens pkt. 2.5, mål 4*
- *Lærlingen skal kunne delta i ulike former for gjeting og tilsyn av flokken, jfr: læreplanens pkt. 2.5, mål 5*
- *Lærlingen skal kunne forebygge og redusere lidelser og sykdom hos dyr, jfr: læreplanens pkt. 2.4, mål 2*
- *Lærlingen skal kunne forberede og delta i gjerdearbeid, jfr: læreplanens pkt. 2.5, mål 2*

Innledning:

Siidaen som har vinterbeite i ved Ahkkanasjohka og Sotnabeivjohka på Kautokeino Østfjell sammen med 11T Reinøy. Vårflyttingen starter i begynnelsen av april.

Flyttetidspunktet på våren bestemmes i hovedsak av kalvetidspunktet som ikke varierer mye fra år til år.

Men siden vi bruker forsvarets gamle landgangsfartøy, (som nå er eid av ett privat selskap, Seaworks, men som er forpliktet til å føre rein.) Så er det reindriftsforvaltningen har fastsetter datoen når vi får skipe flokken. I og så med at datoen settes av andre, har man ikke så veldig stor frihet å bestemme flyttetidspunktet. Likevel er det en del faglige og praktiske årsaker som gjelder som for eksempel hvordan beiteforholdene og snøforholdene er under flyttetidspunktet. Men her og har det mye å gjøre med både faglige og praktiske årsaker, hvor beiteforholdene og ikke minst snøforholdene har en avgjørende betydning. Hvis ekstremt dårlige forhold inntreffer kan det tenkes at man får endret noe på datoen for føring, som skal imidlertid mye til for å få endret. Blant annet i år var det mye snø ved kysten og siidaen hadde ønsket senere flytting, men det var ikke mulig å få til.

Alternativet da er å flytte på annen måte, noe som mange siidaer som vanligvis bruker langgangsfartøy måtte gjøre i år. Mange valgte biltransport, men dette er en svært dyr løsning fordi man ikke får dekket kostnadene på samme måte som ved båttransport.

Lærdommen fra årets vårflytting er derfor at fleksibilitet kanskje er noe av det viktigste for reindriften.

Om oppgaven:

Flytteoperasjonen krever all tilgjengelig arbeidskraft i siidaen.

Denne flytteprosessen består av syv deler:

1. Forberede maskiner, utstyr, gjerder.

Flyttingen starter med å plukke ut de dyrene som man ser vil få det vanskelig med å gå hele flyttestrekningen til Burfjord i Kvænangen, på rundt om de 2 ukene flyttingen tar (16 mil i luftlinje).

2. Ta ut de svakeste dyrene og så frakte de til et gjerde i avzi hvor de fores til sommerbeitene er tint, hvor de da fraktes med bil.

3. Driving av flokk fra Ahkkanasjohka til Burfjord. Dette tar omtrent 2 uker hvis beite og føre er noenlunde normalt.

4. Arbeid i reingjerdet i Burfjord med å skille fra den andre siidaen som skal til Reinøy. Merking av fjorskalver som ikke er merket (cearpmat). I år foretok vi også kastering av okser i dette gjerdet, som ledd i et forskningsprosjekt hvor man undersøker forskjeller på tradisjonell kastering og kastering med bedøvelse.

5. Laste opp prammen og frakte til Fornes, Lyngen (9 timer overfart).

6. Flytte flokken fra landsettings stedet som er på vestsiden av distriktet til Pollfjellet og Goalsevarri på østsiden av distriktet hvor siidaen har sine kalvingsplasser

7. Sjekke beiteområdene på forhånd for spor av rovdyr så man er oppmerksom på om der er rovdyr der som krever ekstra påpasselighet i kalvingsperioden.

Oppsummering:

1.

Kunne gjøre forberedelser til flytting.

En del av læringen består jo av å vite hva man skal ha med på fjellet de to ukene vi driver flokken nordover mot kysten. Scootere og sleder må være i god stand, må vite alt av personlig utstyr og hjelpemidler er med og fungerer i alle slags forhold. Må vite hva slags gjerdeutstyr som trengs til de forskjellige gjerdeanleggene, som f.eks. strier, band, nettinger, stolper osv. Vi har i tillegg flere gjerdeanlegg som må klargjøres. Det første gjerdet vi bruker ligger i Sotnabeivskaidi, der bruker vi sette inn flokken for så og ta ut de dyrene som vi ser på forhånd ikke klarer å gå hele flyttingen.

Hvis det bare gjelder et fåtall dyr, kaster vi dem fast med lasso og så surrer fast på slede(gurpat) hvor de deretter kjøres med scooter til gjerde i Avzi. Det gjøres for å spare flokken mot unødvendig stress og anstrengelse. I år valgte vi å bare kaste fast enkeltdyr. På flytteruten ligger gjerdet i Mieron som vi også bruker noen år, men det krever også mye forarbeid før det kan holde reinen, dvs. grave måkke ut snø osv.

Det siste men ikke minst viktigste er prammegjerdet i Burfjord, det er ikke et permanent gjerdeanlegg. så der kreves det 3-4 dagers forarbeid i å sette strier, band, netting og lignende.

2.

Kjennskap og kunnskap om å ta ut svake rein før og mens flyttingen pågår.

Der er etter min mening mye å lære hvordan slags dyr som kommer til å bli svekket. Snø- og beiteforholdene kan gjøre store utslag på reinen mens de er på flytting. I år var det veldig kaldt vær, mye vind og snø. Da brukte reinen mye energi på å holde varmen, i tillegg var snøen slik at den var tung for dyrene og gå i. Beitene og føret på veien var middels dårlige, det gjorde at man måtte ta fast noen enkeltdyr også under flyttingen for så og frakte de til Avzi.

Noe som kan skje hver vår er at simler kan kaste kalven. Det er imidlertid ikke veldig vanlig. Den det kan skyldes to grunner; den ene er skade og den andre er hvis dyret er i dårlig hold, da den ikke klarer å gi nok næring til fosteret.

Den kan komme ut dødfødt på naturlig måte, men hvis den sitter fast må man prøve å få den døde kalven ut. Dette krever en god del kunnskap

Det er livsviktig hvis så ikke fosteret har begynner og råtne inni simla, da vil simla få blodforgiftning og den vil dø etter kort tid.

Ved siden av den tradisjonelle kunnskapen fra reindriften hadde vi i år med oss en sauebonde under flyttingen som var vant til dette. I sauedriften skjer det ofte at sauene må hjelpes med lammingen når det er snakk om mange eller feilstilte fostre.

I år var det ett slikt tilfelle, hvor vi fikk sett og lært hvordan man gjør det. Det viktigste vi lærte ved en slik prosess er renslighet. Hvis man stikker inn skitne hender inn, så kan man være sikker på at simla får blodforgiftning ved døden til følge. Lange plastikkhansker fungerte utmerket til denne oppgaven. Vi lærte hvis man ikke har hansker så må man vaske hendene i ren sprit, som blir det samme som å desinfisere. Vi lærte også at man må bruke noe slags form for glidemiddel, og at margarin kan brukes hvis man ikke har noe annet.

3.

Kjennskap og innsikt i siidaens flytterute.

Det betyr å lære seg hvor det er beiter til de forskjellige snøforholdene og hvilken praktisk innvirkning det har for gjeting og driving.

Når man vet det, så er det enklere å få innsikt i de andre siidanes beitemønster, for å unngå uønsket sammenblanding av flokker. Flytteruten handler ikke bare om hvor det er best å drive flokken, men det å lære seg stoppe- og beiteplassene. Hvordan retning flokken trekker, slik at man ikke mister ut enkeltdyr. Beiteforholdene sjekker man helst på forhånd, da er det enklere og vite hvor langt man må drive flokken, og tenke seg ut plassering for lavvu. I år hadde vi mye nysnø på hele veien, så måtte vi trække spor foran flokken så den gikk i riktig retning, og for at dyrene skulle få det enklere og gå.

Flytteruten går i hovedsak fra Sotnabeivskaidi til Avzi hvor vi gjeter flokken i noen dager til alle forberedelser er gjort.

Deretter går vi fra Avzi og over Kautokeino-elva ved Mieron, der vi har mulighet å sette i gjerdet hvis det er nødvendig.

Videre går vi igjennom midtre sone og inn i 33 Spalca.

4.

Arbeid i prammingsgjerdet.

Arbeidet i prammingsgjerdet i Burfjord består i hovedsak av å skille flokken fra den andre siidaen som skal til Reinøya på sommerbeite.

Det er også mange andre viktige oppgaver og få utført siden dette er siste gangen hele flokken er samlet i hjerdet før sommeren begynner. En ting er og merke alle fjorskalkvene (cerpmat) som ikke har blitt merket tidligere.

I år var vi også med i et forskningsprosjekt hvor vi kastret okser for så å se forskjellen mellom tradisjonell kastrering og kastrering med bedøvelse. Nå er det jo slik at man ikke har tillatelse til å gjøre dette selv, men må ha veterinær som både skal bedøve og kastrere reinen. Å gjøre det på denne måten veldig tidskrevende og fysisk tungt, når man har kastet fast den reinen man skal kastrere måtte man holde den fast i ca 5 minutter etter at veterinæren hadde satt bedøvelse. Når da bedøvelsen hadde begynt å virke klypte hun over sædstrengen ved bruk av en burdizzo-tang som er den vanlige tangen som har blitt brukt tidligere.

Grunnen til at vi kastret er jo for at kastratene følger simle flokken og gjør at flokken er roligere og enklere og drive. Vi kastret også noen okser for å lage kjørerein ut av dem, de blir større og er enklere å tamme.

Det jeg lærte ut av denne måten å gjøre det på var at det tok flere ganger lengre tid enn den tradisjonelle måten, det igjen som førte til dyrene ble mer stresset.

For meg så det ut for at hele bedøvelse-prosessen av oxen virket mer smertefull enn uten bruk av bedøvelse.

Etter hvert som vi hadde tidsfrist på når prammen skulle gå så ble det litt knapt om tiden, men når alle sammen tok i så fikk vi unnagjort alt arbeidet med reinen.

Lasting av prammen er den siste delen av arbeidet. Da jager vi en flokk av gangen til lastegjerdet som ligger helt nede ved sjøen. Derifra jager vi biter av flokken inn på dekk som består av jerngulv, jerngulvet blir veldig glatt og det kan fort oppstå skade.